

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. IV. Vera sententia proponitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

laritate: nam si à parte rei non distinguerentur, non posset natura conuenire non repugnantia ad essendum in alià indiuiduatione, & ipsi singularitati conuenire eadem repugnantia; quia repugnantia & non repugnantia nequeunt eidem rei simul conuenire. Debet ergo defendi sententia Caietani dependenter à distinctione naturæ & singularitatis, quæ distinctio impugnabitur infra.

13. Secundò displicet, quia distinguit inter non repugnantiam, & inter aptitudinem posituam ad essendum in alio; quæ duò idem sunt à parte rei: quia si alicui naturæ non repugnat esse in alio indiuiduo, ergo potest esse in alio indiuiduo; ergo habet aptitudinem ut sit in illo; frustra ergo inter non repugnantiam & aptitudinem quæritur discrimen.

Tertiò tandem & ultimò displicet, quia eo ipso quòd Petrus & Paulus in ratione hominis non dicant distinctionem, tenetur fateri in ratione hominis non esse distinctos, quia idem est, non dicere distinctionem, & non esse distinctos. Vide quæ diximus Sectione præcedenti, ubi ostendimus, distinctionem vel identitatem rei non posse provenire ab alio à se quoquomodo distincto.

Sed obiicit Caietanus, Petrus & Paulus independentes ab intellectu habent negationem distinctionis formalis in ratione hominis, quia non distinguuntur in illà ratione, ergo sunt vnum negatiuè in illà. Falsum Antecedens, & mala consequentia. Falsum Antecedens, quia Petrus & Paulus, etiamsi in ratione hominis non sint dissimiles, sunt tamen distincti, quæ duò valde sunt diuersa (ut infra dicam:) & quia à multis non considerata sunt, idè in has confusiones & identitates secundum se, & negatiuè, &c. lapsi sunt. Addo iam, consequentiam esse malam: quia si Antecedens esset verum, non solum negatiuè, sed etiam positiuè Petrus & Paulus essent idem; quia in rebus positiuis non distingui, & esse vnum positiuè, idem omnino est, diuerso modo explicatum. Ergo si Petrus non distinguitur à Paulo, positiuè erit idem cum illo.

14. Obiicies secundò, Homo ex se neque est Petrus, neque illi repugnat esse Petrus, ergo ex se non est idem cum illo positiuè, ergo est negatiuè distinctus ab illo. Respondeo, negando Antecedens, quia homini qui ex se non est Petrus, essentialiter repugnat esse Petrum, & homini qui est ex se Petrus, essentialiter repugnat non esse Petrum, quia in illo non est distincta ratio hominis à Petritate, de quo infra. Sed licet demus Caietano totum hoc, adhuc non posset probare, dari vniuersale à parte rei: quia si natura à parte rei est vna in omnibus, iam non poterit esse multiplex, & consequenter nec vniuersalis. Argumentatur autem Caietanus ex æquiuocatione: accipit enim hominem in diuersa suppositione, iam pro hoc, iam verò pro illo. licet autem omnes vno nomine vocentur, sunt tamen tam distincti, quam lapis & homo, licet non sint ita dissimiles. Insuper accipit homo ex se, cum à parte rei nullus sit homo ex se, sed Petrus, Paulus, &c.

Alij docent, naturam humanam, v.g. ut ratione distinctam ab indiuiduatione, esse indifferentem ut possit esse cum hac vel cum illà indiuiduatione, quod est, eam esse vniuersalem negatiuè seu per non-repugnantiam. Hæc sententia potest dupliciter intelligi: Primo, ut natura ex distinctione intellectus sit vniuersalis, & hæc est opinio Thomistarum, de quâ infra. Secundò potest intelligi, ut illa eadem natura præcisè ex se realiter habeat illam indifferentiam; & hæc est sententia Caietani proximè impugnata, idè noua non indiget refutatione.

Alij Doctores inde probant, dari vniuersale à parte rei, quia Petrus & Paulus v.g. à parte rei sunt vnum similitudine, & plures re ipsa, ergo à parte rei est vniuersalis ratio hominis. Hi Doctores facillè reiciuntur, non quia falsò doceant, Petrum & Paulum esse vnum similitudine, sed quia vnitas similitudinis est vnitas impropria, nec sufficiens ad vnitatem vniuersalem, iuxta communem ferè omnium acceptionem huius vocis *vniuersale*; in quæstionibus autem de nomine standum est communi acceptioni, ut sæpe docui. Quòd si adhuc contendant hi Auctores, ratione huius similitudinis posse dici, dari vniuersale à parte rei, erit nobis cum illis quæstio de puro nomine, à quâ ut abstinemus, dico, in præfenti nobis non esse sermonem de hac vniuersalitate, sed de illà quæ consistit in vnitatis rigorosâ infra explicandâ.

SECTIO IV.

Vera sententia proponitur.

Hoc tamen velim hic in primis aduertat, multos grauissimè indignari, quando aliquis docet, dari à parte rei vniuersale ante operationem intellectus, & de hac quæstione acerrimè disputare. Ego tamen puto, eam nullo modo aut vix posse esse de re, sed de solo nomine (ut paulò antè insinuaui) de significatione scilicet huius vocis *vniuersale*, vel *vnitas*, aut *multiplicitas vniuersalis*: quidam enim solum volunt, requiri vnitatem similitudinis, quæcumque illa sit, ut paulò antè dixi. Alij volunt, sufficere vnitatem, quam Petrus v.g. & quodlibet indiuiduum solum habet ex se, ut ab illà natura humana dicatur vna; pro multiplicitate verò solum requirunt eam, quam omnia indiuidua simul sumpta habent. Alij ponunt nescio quas negationes, quas homo habet à parte rei. Alij aliter rem explicant, semper tamen ad significationem vocis deuoluunt tota quæstio. Nos, suppositâ acceptione communiori, consequenter negamus vniuersale à parte rei. Ex impugnatione enim sententiarum de vniuersali à parte rei constat apertè, nec de facto dari, nec posse etiam de potentia absolutâ independentes ab intellectu, quod vltimò hac ratione demonstro. Implicat, naturam aliquam à parte rei esse vnam in se vnitatis rigorosâ, & eandem esse multiplicem & diuisam in eadem ratione: sed hoc requiritur ad vniuersale, ergo illud implicat à parte rei. Consequentia est euidentis. Minor admittitur ab omnibus, Maior vero lumine naturæ est nota, quia vnitas dicit negationem multiplicatis in eadem ratione in quâ est vna: sed negatio alicuius formæ, & ipsa forma nequeunt simul existere à parte rei; ergo neque natura vna in multis, prout ad vniuersale requiritur.

Hic disputant aliqui, verum possit diuinitus in creaturis reperiri quid simile mysterio Trinitatis,

ris, natura, scilicet, quæ eum in se sit vna, identifi-
ficatur tamen rebus distinctis. Non possum non
mirari, hos Auctores quæstionem de Vniuersali
à parte rei fecisse dependentem à quæstione de
mysterio Trinitatis in creatis: quia licet illud
concederemus, adhuc non sequeretur dari Vni-
uersale à parte rei, sicut nec sequitur in diuinis, ex
eo quod ibi detur prædictum mysterium. Ratio
est, quam sæpe reddidimus, quia natura illa, si
esset vna in pluribus, ea tamen, in quibus esset,
non essent plura in ea ratione, prout ad Vniuer-
sale requiritur.

17 Dices, Natura illa creata ita eadem numero ef-
fet in pluribus, vt simul in illis multiplicaretur
in eadem ratione, quæ erat vna. Sed contra, quia
iam destruis casum: eo enim ipso quod supponis,
naturam illam non solum identifi-
ficari, sed etiam multiplicari in multis, ita vt in illis non maneat
vna, etiam in ratione nature; iam non est myste-
rium Trinitatis in creatis, sed mysterium quod
de facto datur inter omnes homines, scilicet hu-
mana natura multiplicata in indiuiduis. Quod si
aduersarij simul vellent, illam naturam manere
vnam indiuisibilem in inferioribus, & simul in
illis multiplicari in eadem ratione nature, iam
ponerent aliquid in creatis multo maius, quam
mysterium Trinitatis. Nam natura diuina solum
est vna in ratione nature, & multiplex in perso-
nalitatibus: at hæc natura creata & in ratione na-
ture esset vna, & in eadem ratione esset multi-
plex, quod maius est mysterio Trinitatis, & in
se manifestam inuoluit contradictionem, quia
vnitas dicit multiplicatis negationem in eadem
ratione; ergo præcisè ex eo, quod admitteretur
in creatis mysterium Trinitatis, non sequeretur
dari Vniuersale à parte rei, magis, quam non dat
in diuinis; ergo frustra in præsentem de eius
possibilitate disputatur, nisi forte vt aliquid
Theologicum à suo loco huc transferatur.

Obiicies pro Vniuersali à parte rei, Aristote-
lem & D. Thomam passim docere res esse vni-
uersales. Sed quid inde? fateor res esse vniuer-
sales, sed non à se solis, sed etiam ab intellectu, de
quo disputat. vi.

18 Secunda obiectio: Quia nullo existente intel-
lectu potest dici, homines esse eiusdem speciei, &
animalia esse eiusdem generis, ergo datur à parte
rei genus & species, quæ sint Vniuersalia.

Respondeo, homines à parte rei ante intel-
lectum non esse eiusdem speciei formaliter, sed so-
lum fundamentaliter, quatenus similes sunt in

ratione hominis, ex quâ similitudine postea in-
tellectus occasionem arripit eos constituendi
extrinsecè eiusdem speciei & Vniuersalis forma-
liter.

Tertiò obiicies, Vniuersale esse obiectum intel-
lectus, ergo illum præcedit, quia obiectum est
ante actum quo cognoscitur; ergo à parte rei ante
intellectus actum datur Vniuersale. Respondeo,
distinguendo duplicem actum intellectus circa
Vniuersale, vnum quo efficitur ipsum Vniuer-
sale, ante quem dico non præcedere nec debere
præcedere ipsum Vniuersale, quia non potest
actus præcedere se ipsum inclusum in Vniuersa-
li vt tali, sicut actus quo constituitur obiectum
cognitum, non est posterior ipso obiecto in
quantum cognito, quandoquidem per illum
actum constituitur in ratione cogniti. Secundus
actus circa Vniuersale est, quo ipsum Vniuersale
iam factum cognoscitur reflexè, & ante hunc fa-
teor præcedere Vniuersale. Inde tamen non in-
fertur, Vniuersale dari à parte rei ante omnem
actum intellectus; quia licet sit ante aliquem
actum, potest tamen & debet esse post alium.

Obiicies quartò: Humana natura definitur
vnica definitione, ergo est vna: præterea habet
plura inferiora; ergo est in multis, ergo vniuer-
salis. Respondeo, ideò definiti vnica definitione,
quia est vnâ solum similitudine; vnitas autem si-
militudinis sufficit ad hoc, vt vno actu possint ea
indiuidua concipi, & fieri Vniuersalia formaliter.
Ante illum verò actum non habent ipsam
vniuersalitatem, quod infra fusiùs declarabitur.

Quintò, A parte rei detur particulare, quod 19
est correlatiuum Vniuersalis; ergo & datur et-
iam Vniuersale, quia vnum correlatiuum non
stat sine alio. Respondeo, particulare esse corre-
latiuium non Vniuersalis formalis, sed funda-
mentaliter; id est, esse correlatiuum respectu mul-
titudinis, v. g. respectu decem, centum, om-
nium: dantur autem à parte rei vnus, duo, tres,
multi, omnes; sed Vniuersale formaliter non dat
tur propter dicta.

Vltimo obiicies, Scientiæ sunt de his quæ dan-
tur à parte rei; sed sola Vniuersalia sunt obiecta
scientiæ, ergo Vniuersalia dantur à parte rei.
Respondeo, scientias esse de Vniuersalibus non
formaliter sed fundamentaliter; id est, de pluri-
bus indiuiduis vt similibus magis & minus inter
se. Alia argumenta omitto prudens, quia ex Dis-
putationibus sequentibus eorum solutiones cla-
riùs percipiuntur.

DISPUTATIO QUINTA.

De Distinctione graduum inter se, & à singularitatibus.

ISPVTATIONE præcedenti per to-
tam ostendi, adhuc admissâ di-
stinctione graduum, non dari
Vniuersale à parte rei; iam nunc
oportet explanare, quæ & qualis
sit ea distinctio, quia ad Vniuersa-
lis notitiam maximè conducit.

SECTIO I.

Scotistarum sententia.

GRADVS superiores voco prædicata commu-
nia, verbi gratiâ, animalitatem respectu ho-
minis & equi; inferiores verò ea in quibus diffe-
runt inter se, rationalitatem, hinnibilitatem, &
de his quærimus, quâ ratione inter se distinguan-
tur. Aduerte, non fieri comparisonem inter gra-
dus